

4.4.8 การรีดนมแพะ

แพะมีนม 2 เต้าเท่านั้น เต้านมแพะพันธุ์นมจะใหญ่และสวย หัวนมขนาดใหญ่และยาวพอประมาณ สามารถรีดนมด้วยมือหรือรีดด้วยเครื่อง (ภาพที่ 6.54-6.56) ได้เช่นเดียวกับโค

แม่แพะที่อยู่ในระยะรีดนมต้องดูแลเป็นพิเศษ ต้องไม่ให้แม่แพะรีดนมถูกรบกวนจากคนแปลกหน้า อย่าเปลี่ยนคนเลี้ยงและคนรีดนม อย่าให้มีเสียงประหลาดรบกวน เช่น เด็กร้อง สนุขเห่าหอน ในขณะที่รีดนมอย่าให้สุนัข แมว หรือแม่แพะตัวอื่นเข้าไปรบกวนโดยเด็ดขาด เพราะภาวะเครียดและตกใจจะทำให้แม่แพะลดการหลั่งน้ำนม รีดนมด้วยความนุ่มนวล รีดนมให้เสร็จภายใน 5 นาที ภายหลังจากเช็ดทำความสะอาดเต้านม เพราะถ้าช้ากว่านี้จะไม่มีการหลั่งฮอร์โมนออกซีโทซิน (Oxytocin) ออกมาช่วยกระตุ้นการหลั่งน้ำนม

ภาพที่ 6.54 แสดงการรีดนมแพะ-แกะด้วยเครื่องรีดอัตโนมัติ

ที่มา: Rockyrun-farm.com (2010)

ภาพที่ 6.55 แสดงอุปกรณ์รีดนมแพะ-แกะอัตโนมัติ

ที่มา: Rockyrun-farm.com (2010)

ภาพที่ 6.56 แสดงช่องสำหรับรีดด้วยเครื่องรีดอัตโนมัติ

ที่มา: Rockyrun-farm.com (2010)

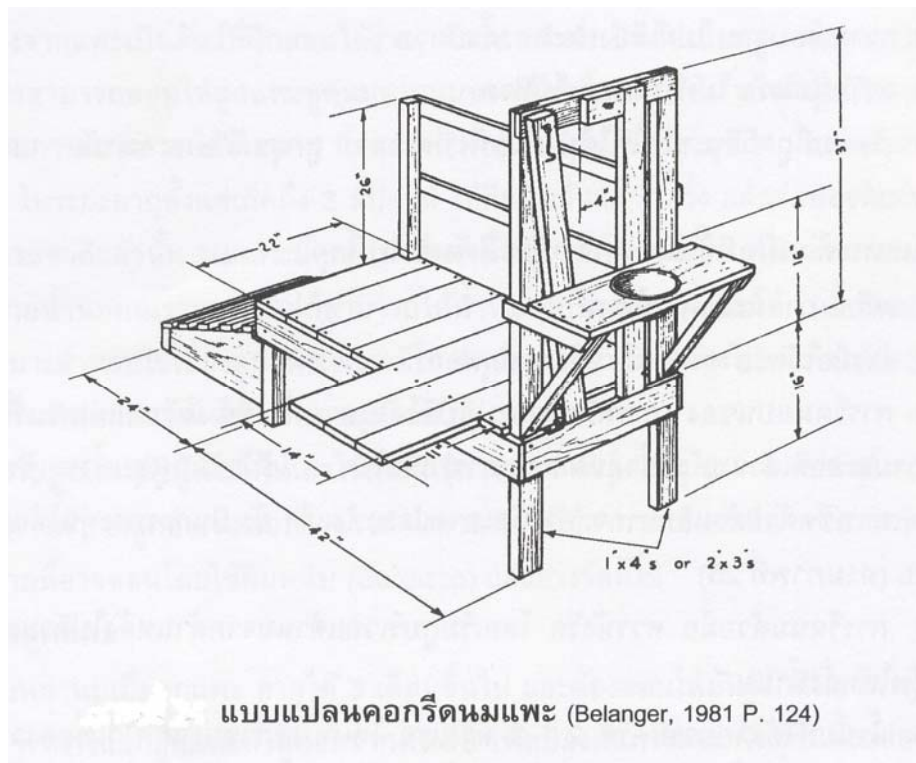
ขั้นตอนการรีดนมด้วยมือ

ก. เตรียมภาชนะสำหรับรีดนม

ข. ล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่หรือผงซักฟอก

ค. นำแพะเข้าซองรีด ซึ่งเป็นไม้และมีที่หนีบคอ มีถาดอาหารให้แพะกินเพื่อความ

เพลิดเพลิน ภาพที่ 6.57-6.59

ภาพที่ 6.57 แสดงแปลนของรีดนมแพะทำด้วยไม้

ที่มา: ถวัล (2542)

ภาพที่ 6.58 แสดงของรีดทำด้วยผ้า

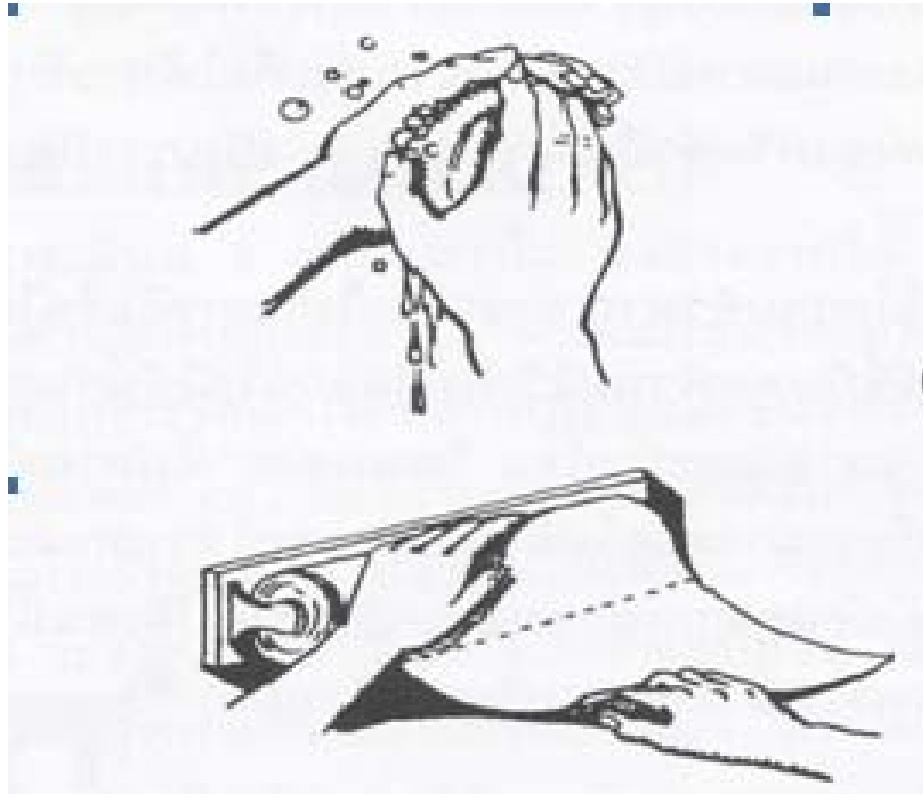
ที่มา: สุรศักดิ์ และ วินัย (2529)

ภาพที่ 6.59 แสดงของรีดนมทำด้วยโลหะ

ที่มา: สীগุน (2550)

ง. เตรียมแม่แพะเพื่อรีดนม โดยทำความสะอาดเต้านมด้วยน้ำอุ่นผสมน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำยาเช็ดรอบเต้านมและหัวนม การเช็ดด้วยฝ้ายนอกจากจะทำให้สะอาดและแห้งแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้แม่แพะขับน้ำนมอีกด้วย ผ้า 1 ผืน/แพะ 1 ตัว ภาพที่ 6.60-6.62

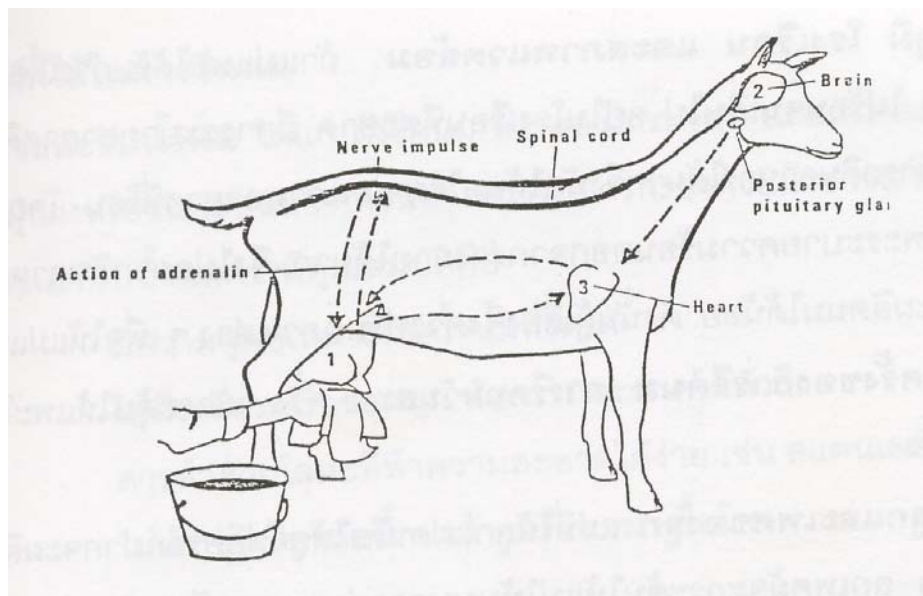
ภาพที่ 6.60 แสดงการทำความสะอาดมือ การเตรียมผ้าสะอาดเพื่อใช้ล้างเต้านม

ที่มา: ถวัล (2542)

ภาพที่ 6.61 แสดงการใช้ผ้าชุบน้ำอุ่นเพื่อทำความสะอาดเต้านมแพะ

ที่มา: ถวัล (2542)

ภาพที่ 6.62 แสดงกลไกการกระตุ้นการทำงานของฮอร์โมนและประสาทให้หลั่งน้ำนมในแพะ

ที่มา: บุญเสริม (2546)

จ. การรีดนมด้วยมือ ควรนั่งรีด โดยเริ่มถูบริเวณเต้านมจากด้านหลังไปด้านหน้าเพื่อเป็นการกระตุ้นให้หลังน้ำนม

ฉ. น้ำนมที่รีดได้จากการบีบรีด 2-3 ครั้งแรก ให้เก็บใส่ภาชนะแยกไว้เพื่อตรวจโรคเต้านมอักเสบก่อน หรือรีดทิ้งเสีย เพราะน้ำนมส่วนนี้เป็นแหล่งที่หมักหมมเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งทำให้เต้านมอักเสบ (Mastitis) **ภาพที่ 6.63-6.65**

ภาพที่ 6.63 แสดงการรีดนมด้วยมือ 2-3 หยดแรกลงถ้วยตรวจนม

ที่มา: ถวัล (2542)

ภาพที่ 6.64 แสดงถ้วยสำหรับตรวจนม (strip cup)

ที่มา: Ambic Equipment Limited (2012)

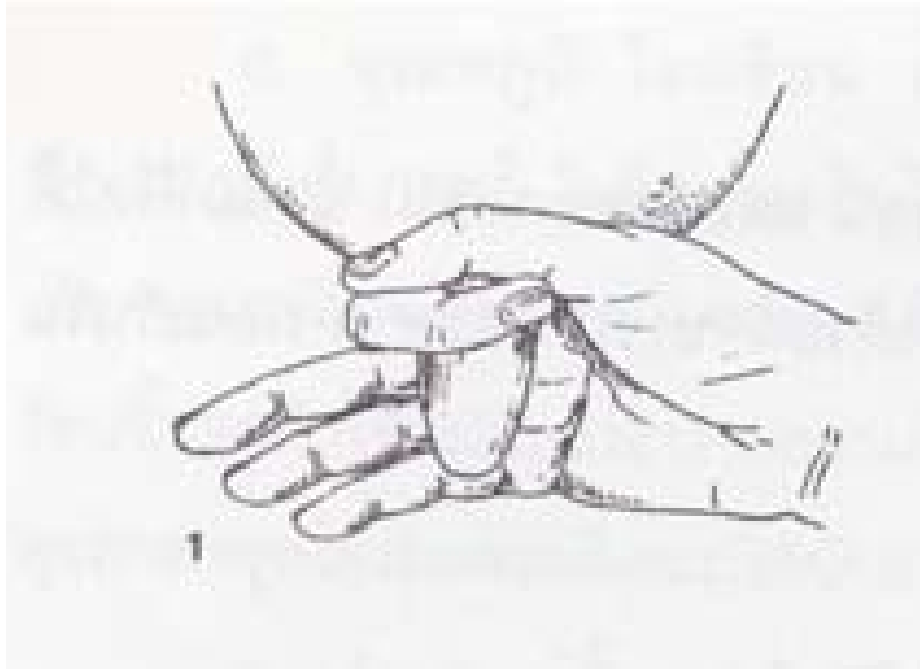

ภาพที่ 6.65 แสดงตะกอนนมแพะที่เป็นเส้นใยที่จับตัวกันอยู่บนตะแกรง

ที่มา: Ambic Equipment Limited (2012)

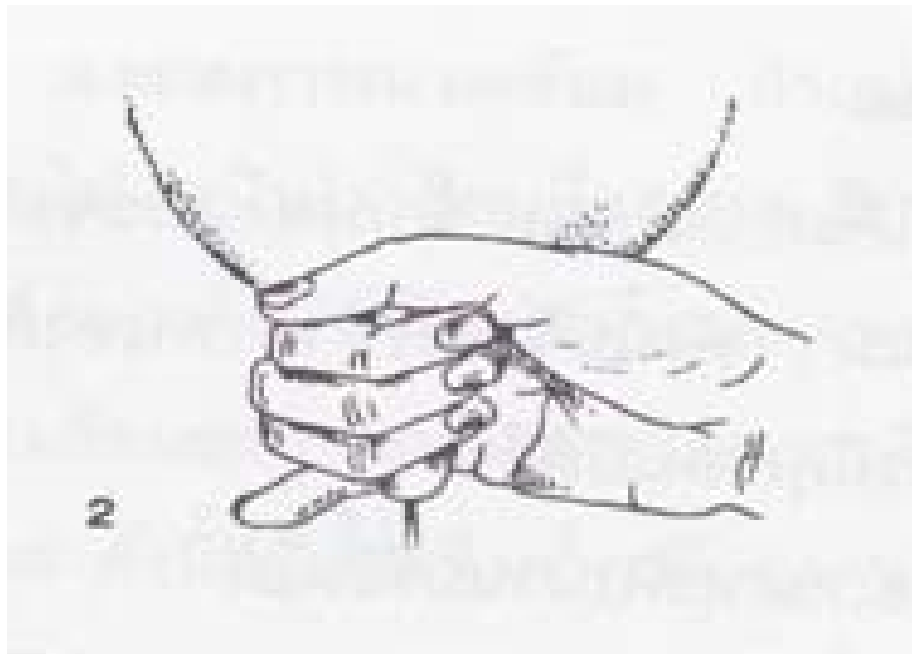
ข. ในกรณีที่ตรวจพบว่าแม่แพะเป็นโรคเต้านมอักเสบ ก็ไม่ควรใช้นมที่รีดได้นั้นมาบริโภค จึงแยกแม่แพะป่วยออกจากฝูงเพื่อรักษา แม่แพะที่สงสัยว่าเป็นโรคเต้านมอักเสบควรรีดหลังจากรีดตัวอื่น ๆ เสร็จแล้ว เป็นการป้องกันไม่ให้โรคแพร่ไปสู่แม่แพะตัวอื่น ๆ

ข. กรรมวิธีการรีดนม ให้ใช้หัวแม่มือและนิ้วชี้บีบกดหัวนมไว้เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำนมไหลย้อนกลับเข้าเต้านม จากนั้นบีบนีวกกลาง นีวนาง และนิ้วก้อย รีดลงมาที่ปลายหัวนม น้ำนมจะไหลพุ่งสู่ถังที่เตรียมไว้ แรงกดที่เต้านมจะต้องสม่ำเสมอ ไม่ดึงและกระตุกเต้านมและหัวนมลง จากนั้นผ่อนแรงกดนิ้วที่หัวนม เพื่อน้ำนมจะได้ไหลออกจากเต้านมลงมามาก ปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าน้ำนมจะหมดเต้านม ภาพที่ 6.66-6.68

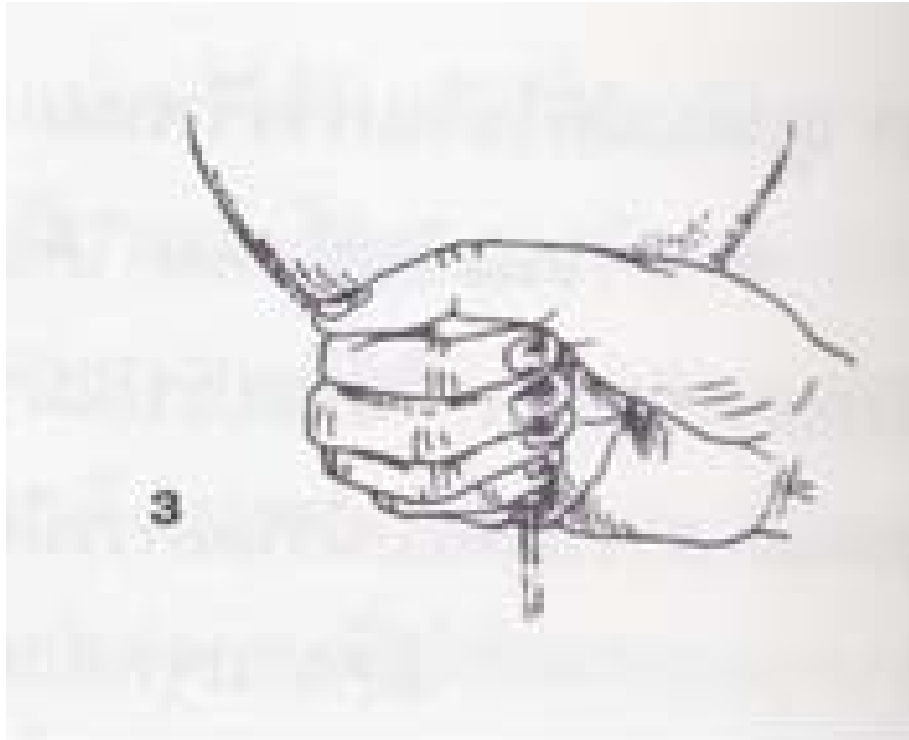
ภาพที่ 6.66 แสดงการวางนิ้วและการไล่นิ้วมือขณะรีดนม ขั้นที่ 1

ที่มา: บุญเสริม (2546)

ภาพที่ 6.67 แสดงการวางนิ้วและการไล่นิ้วมือขณะรีดนม ขั้นที่ 2

ที่มา: บุญเสริม (2546)

ภาพที่ 6.68 แสดงการวางนิ้วและการไล่นิ้วมือขณะรีดนม ขั้นที่ 3

ที่มา: บุญเสริม (2546)

จำนวนครั้งของการรีดนม

จากการศึกษาจำนวนครั้งของการรีดนมในแต่ละวัน พบว่า การรีดนม วันละ 2 ครั้ง จะสามารถช่วยให้ได้ผลผลิตน้ำนมมากกว่าการรีดนมเพียงครั้งเดียวต่อวัน ทั้งนี้การที่แม่แพะที่มีการให้นมในแต่ละวันปริมาณมาก ๆ นั้นยังจำเป็นที่จะต้องรีดนมบ่อยครั้งขึ้น เพื่อลดปัญหานมคัดเต้า นอกจากนี้การที่รีดนมบ่อยครั้งยังมีข้อดีในเรื่องการช่วยให้ความคงที่ของการให้นมยาวนานออกไปมากกว่าการรีดนมบ่อยครั้งอีกด้วย (หนึ่งนุช, 2551)

4.4.9 การตัดขนแกะ

การตัดขนแกะทั่ว ๆ ไปจะตัดขนแกะปีละครั้ง แต่อาจมีบางพื้นที่ เช่น ที่ จ.แม่ฮ่องสอน ผู้เลี้ยงจะตัดขนแกะปีละ 2 ครั้ง อุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดขนแกะ ในประเทศไทยและบางประเทศที่มีจำนวนแกะไม่มากยังใช้กรรไกรตัดขนแกะ แต่ในฟาร์มที่มีประชากรแกะตัดขนครั้งละมาก ๆ ควรใช้ปัตตาเลี่ยนไฟฟ้าเพราะจะทำได้เร็วกว่า เกลี้ยงเกลากว่า

การตัดขนแพะ-แกะนอกจากเพื่อการเก็บผลผลิตแล้วยังเป็นการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ไปในตัว อีกด้วย

การตัดขนแกะควรทำบนพื้นสะอาด หนีบแกะให้อยู่ในระหว่างเข่าทั้งสองข้าง ใช้หัวเข่า บังคับให้แกะอยู่นิ่งๆ เริ่มตัดจากท้อง ไปหาสี่ข้าง และหลัง ตามลำดับ ด้วยการวางปัตตาเลี่ยนให้เป็นทาง ยาวๆ จนสุดมือ เมื่อตัดเสร็จให้วางขนแกะเป็นรูปตัวแกะ แล้วคัดเกรดและแยกขนแกะที่สกปรกทิ้งไป พับ ส่วนมือและขากลับเข้ามาแล้วม้วนเก็บใส่ถุง (ภาพที่ 6.69-6.74) (กรมปศุสัตว์, 2548)

ภาพที่ 6.69 แสดงการนำขนแกะไปแปรรูปเป็นผ้าทอของเกษตรกรในภาคเหนือ

ที่มา: โอเคเนชั่นดอทคอม (2551)

ภาพที่ 6.70 แสดงกรรไกรตัดขนแกะ

ที่มา: Proprofs.com (n.d.)

ภาพที่ 6.71 แสดงปัตตาเลี่ยนไฟฟ้าสำหรับตัดขนแกะ

ที่มา: ไทยฟีดคอตเน็ต (2553)

ภาพที่ 6.72 แสดงการตัดขนแกะแบบสากล

ที่มา: Peacefleece.com (2005)

ภาพที่ 7.73 แสดงบริเวณตัดขนแกะและการตัดขนแกะในคาส์สถาน

ที่มา: Flickr.com. (2004)

ภาพที่ 6.74 แสดงขนแกะทั้งผืนหลังการตัดเสร็จ ก่อนม้วนเก็บ

ที่มา: Peacefleece.com (2005)